

IV. 103.

Pest –Pilis –Solt Vármegye Forradalmi Bizottmányának iratai

1849

1848 decemberében és 1849-ben jelentős változások állottak be a megyei bizottmányokban a tisztviselő állások betöltésénél. Ezek a változások a császári illetve a honvédc csapatok előnyomulásával kapcsolatosak. Windischgraetz a megyék élre királyi, helyesebben császári biztosokat állított, akiket a megye kormányzásában teljhatalommal ruházott fel. Az összes bizottmányok működését az általa megszállt területen felfüggesztette, a bizottmányokat feloszlatta. Az Országos Honvédelmi Bizottmány nevében Kossuth kiáltványt intézett az ország törvényhatóságaihoz a megszálló csapatokkal szemben tanúsítandó magatartásról. Ebben felszólítja a megyéket, ha székhelyüket az ellenség megszállja kötelesek azt biztosabb helyre áttenni, ha kell vándorolni falu falura, míg csak egy szabad hely van a megyében.. s ha az is elfoglaltatnék, át kell költöznie a közigazgatással ideiglenesen a szomszéd törvényhatóságba, - mert az ellenség csak földet foglal el, a hatóságnak fenn kell maradnia. Kossuth kiáltványa akkor érkezett meg, amikor a megyék legnagyobb része már császári megszállás alatt volt, másrészt a székhely áthelyezése a megszállt megyékben csak honvédc csapatok fedezéke alatt lett volna lehetséges.

A honvédseregek tavaszi előnyomulása után ismét gyökeresen változott a helyzet. A hódolt tisztikarok természetesen nem maradhattak a helyükön. Újjászervezésük a különleges hatalommal felruházott kormánybiztosok feladata lett. Pest megye újjászervezésére maga Kossuth, mint a honvédelmi bizottmány elnöke adta meg a megfelelő utasításokat. Kossuth megrovó szavakkal függesztette fel a megye bizottmányának és volt tisztikarának minden hatóságát és megbízatását. Batta Sámuel kormánybiztossá nevezte ki a megye élére és utasította őt, hogy létesítsen új bizottmányt, azt hívja össze, és alkosson új tisztikart, a kinevezendőket és megválasztandókat iktassa be, a hadiadót hajtsa be, a háziadót vesse ki, gondoskodjék az újoncok kiállításáról, szállítson élelmet a honvédségnek és szervezzen néhány főből álló védsereget, szükség esetén pedig parancsoljon népfelkelést. Lényegében ezzel az utasítással a kormánybiztosok kezébe került az egész megyei igazgatás. Pest megyében Batta kormánybiztos az általa alakított bizottmányt tisztújításra összehívta, de az nem volt hajlandó a tisztújítást végrehajtani és azt határozta, hogy a május 15-én tartandó tisztújításra minden község két, minden város három képviselőt küldjön „akiknek és a kormánybiztos által kinevezett tagoknak szavazat adatik.” Ezzel lényegében egy új bizottmány született meg. De a megye még az így alkotott bizottmányt is rendkívülinek tartotta és már június 11-én a kormánybiztosi megszűnése után új választmány kinevezését, határozta el. Tehát itt Pest megyében a döntő változás abban mutatkozott, hogy a bizottmányi tagokat a községek közvetlenül választották és hogy a kormánybiztosnak is jogában állt a bizottmányi tagok kinevezése. Pest megye tisztújítását aztán a

megújított bizottmány végezte. Az 1849-i tisztújításoknak mindvégig politikai oka volt, hogy a szabadságharc eszméjéhez hű, tántoríthatatlan megyei apparátust hozzanak létre. Az 1849-ben újjászervezett bizottmányok és az általuk vagy a kormánybiztosok által kinevezett tisztikarok már megfelelték az új helyzet szülte követelményeknek. Lázasan keresték a megye új szempontú átszervezésének útjait. A hatalom mind az 1848-as, mind az 1849-es bizottmányokat egyik főellenségének tartotta, működésüket mindenütt beszüntette, a tisztikarokat tisztogatta. Sőt számos megyei tisztviselőt súlyos börtönbüntetéssel sújtott. Világos hírére a megyebizottmányok automatikusan beszüntették működésüket. A jegyzőkönyvi iktatás kútfős rendszerben történt. A lajstromkönyv és a mutatókönyv a jegyzőkönyv és az iratok kutatásához is felhasználhatók.

Dr. Lakatos Ernő: Az első megyebizottmány

Levéltári Közlemények 28. évfolyam, 1958./103-128. oldal/

Timkó András

Gépelte: Kálmán Noémi

IV. 103.

**Pest –Pilis –Solt Vármegye Forradalmi Bizottmányának
iratai**

1849

a.) Jegyzőkönyv
1849

Terjedelem: 0,08 ifm, 1 kötet, 1 raktári egység
Raktári helye: Mester utca, 2. emelet, 23. állvány, 5. polc

Raktári egység, kötet	Év	Lajstromszám	Megjegyzés
1. kötet	1849	55-490	Április 30.-június 28. 1-287. p.

IV. 103.
Pest –Pilis –Solt Vármegye Forradalmi Bizottmányának
iratai
1849

b.) Iratok
1849

Terjedelem: 0,20 ifm, 1 doboz + 2 kötet, 3 raktári egység
Raktári helye: Mester utca, 2. emelet, 23. állvány, 5. polc

Raktári egység, doboz	Kútfő	Kútfő tárgya	Év	Lajstromszám	Folio	Megjegyzés
1. doboz	1.	Általános Közigazgatási iratok	1849	57 57-a 170 186 200 233 235 242 248 254 255 270 272-a 286 296 299 309 312 333 338-339 352 353 357 359 375 376 380 390 391	11 2 2 12 4 2 5 1 3 1 5 8 2 12 2 2 1 2 2 5 2 3 2 1 2 2 5 2 3 2 1 3 5 8 6 4	

Raktári egység, doboz	Kútfő	Kútfő tárgya	Év	Lajstromszám	Folio	Megjegyzés
1. doboz	1.	Általános Közigazgatási iratok (Acta publico politica)	1849	392	4	Rest.
				396	3	
				409	2	
				412	11	
				415	3	
				436	2	
				438	4	
				445	4	
				446	2	
				447	2	
				458	1	
				459	1	
				460	2	
				463	2	
				464	2	
				465	2	
				466	5	
				467	2	
	468	7				
	469	2				
	470-a	27				
	5.	Adóbiztossági iratok (Acta comissariatica et butionalia)	1849	84	1	
				124	4	
				168	2	
				313	2	
				314	2	
				315	2	
				332	2	
	6.	Közbátorsági iratok (Criminalia)	1849	393	6	
				252	5	
				381	2	
				395	1	
	9.	Törvénykezési iratok (Acta iudicialia)	1849	433	5	
				251	6	
				295	2	
				307	2	
				311	6	
				330	3	
				331	3	
				340	6	
				366	5	
				377	1	
				397	11	
				401	5	
				432	2	
454	2					
455	2					

Raktári egység, doboz	Kútfő	Kútfő tárgya	Év	Lajstromszám	Folio	Megjegyzés
				472	12	

Raktári egység, doboz	Év	Sorszám	Tárgy	Fólió	Megjegyzés
1.	1849	1	Megyei épület	2	Rest.
		2.	Kubik János óbudai szabómester özvegyének folyamodó levele	9	
		4.	Lándzsák készítése	25	Rest.
		6.	Kristek János letelepedési ügye Morvaországból Piliscsabára	9	Rest.
		7.	Honárulási váddal terheltek	9	
		8.	Álladalmi javak biztosítása	2	
		9.	Nyugdíjas katonák	17	Rest.
		-	Tisztviselők írományjegyzékei	103.	Rest, Sz.n.
		-	Számnélküli iratok	45	Rest.
2. kötet	1849		Lajstromkönyv	1-490	
3. kötet	1849		Mutatókönyv A-Z.		

Budapest, 2005. október

Készítette: Timkó András

levéltári kezelő

Gépelte: Kálmán Noémi
segédlevéltáros